

HVA KREVES FOR Å KUNNE KALLE SEG FILOSOF?

27.06.2014. Nils Martin Aslaksen.

Hvordan finne ut hvilke kriterier som kreves?

En fremgangsmåte kan være:

- Plukk ut et par-tre personer som man mener er filosofer.
- Velg hvilke egenskaper som gjør vedkommende til filosof.
- Velg hvilke egenskaper som ikke gjør vedkommende til filosof. Finn åpenbare mangler.
- Andre egenskaper som det kan bli aktuelt å fokusere på fremover.
- Hvilke egenskaper er viktige? Relevante kriterier (fokusering og vektning). Finnes det en filosof som passer til din egen profil (erfaring/bruksområde/smak)?
- Forsøk å etablere kriteriene på et filosof-uavhengig grunnlag.

Kriterier er kjennetegn som avgjør om en betingelse er oppfylt. Det kan være nødvendig å skille mellom nødvendige og tilstrekkelige kjennetegn. Hva er essensielle kriterier? Er fargen på ravner en essensiell del av det å være ravn, eller er fargen er en forskjell som ikke gjør noen vesentlig forskjell.

En filosof bør ha interesse for epistemologi, metafysikk, etikk, politikk eller estetikk.

Epistemologi:

- Språkfilosofi: syntaks/semantikk/pragmatikk.
- Hva er et begrep?
- Hva er et gyldig argument?
- Hva er sannhet?
- Hva er kunnskap?
- Hva er introspeksjon?
- Hva er viten?
- Finnes uendelige tall?
- Hva er evighet?
- Kan man stole på sansene?

Metafysikk:

- En som kaller seg filosof bør vite noe om moderne fysikk (kvantefysikk).
- Hva er bevissthet?
- Finnes fri vilje?
- Finnes Norge?
- Finnes historien?
- Hva er ingenting?
- Er Jorda rund?
- Hva er rom?
- Hva er tid?
- Hva er bevegelse?
- Hva påvirkes vi av?
- Fungerer straff?

Etikk:

- Hva er godhet?
- Hva er ondskap?
- Hva er rettferdig?
- Hva er frihet?
- Hvor kommer verdiene fra?

- Hva er verdiskapning?
- Hva er eiendom?
- Hva kan man eie?
- Eier foreldre sine barn?
- Hva betyr det å eie noe?
- Hvem eier ditt DNA? Har naboen lov til å ta din tyggegummi, finne ut hvem du er, om du kan bli syk, og om du virkelig er moren til sønnen din?
- Hva er egoisme?
- Kan ideer eies?
- Hva er tyveri?
- Hva er kriminalitet?
- Hva er gjensidighetsprinsippet?
- Hva er straff?

En moralfilosof bør kunne sette kriterier for sannhet, godhet, rettferdighet, kunnskap og å uttrykke disse i definisjoner eller teorier eller praksis.

Politikk:

- Finnes ekte frihet i et demokrati?
- Hva er årsaken til fattigdom?
- Hva er inflasjon?
- Hva er penger?
- Bør abort tillates?
- Bør narkotika legaliseres?
- Bør prostitusjon legaliseres?
- Tvangsbehandling?
- Skatt?
- Aktiv dødshjelp?

Estetikk:

- Hva er kunst?
- Hva er skjønnhet?
- Er kunstverket en selektiv gjenskapning av virkeligheten?
- Hva er med og hva utelates i kunstverket?
- Hva rettferdiggjør kunstverket?
- Hva er kunstnerens grunnleggende verdivurdering?
- Hvilken moral formidles?
- Hva skiller kunst fra dekorasjon?
- Hva slags kunst vekker gjenklang hos den enkelte?
- Er kunstens oppgave er å bekrefte en filosofi?
- Hvilket syn bekreftes i Kafkas bok «Prosessen»?

Personlige egenskaper:

- Tenkning. En filosof må kunne tenke og konseptualisere, generalisere, spesifisere og presisere.
- Myndig. Det er ikke nok å bare lese noe i en bok, men man må kunne tenke selvstendig og kunne undersøke ting selv og skape noe på egenhånd. Barn blir mer myndige ettersom de utvikler seg i livet. De blir mao. voksne og dermed sine egne herrer. Selvforskyldt umyndig er en person som velger å falle inn i en livsform som tilhører alle de andre, framfor for å vise seg selv. Det er bekvemt og behagelig å være umyndig. For veldig mange er det umyndighet som gjelder. Man tror på det man har lest i bøker eller hørt av andre, uten å underkaste stoffet en selvstendig gjennomtenkning. Resultatet er at religiøse og symbolske tekster får mer oppmerksomhet og respekt enn fortjent.

Eller man absorberer bare passivt ideer som dominerer i samfunnet.

Eller danner meninger på grunnlag av tilfeldige ting man hører eller leser.

Når slike mennesker skal gjøre seg opp en ny mening om en ny unik problemstilling, har de ikke et sett grunnleggende prinsipper, premisser, filosofi eller verdisystem, som gjør at konklusjonen kan bli en logisk konsekvens av prinsippene. Istedet leter de rundt etter andres meninger som de enten kan være enig eller uenig i. Ofte blir den nye meningen avgjort av den beste polemikeren, og ikke den som best kan begrunne meningene.

- Tror vedkommende på loven om årsak og virkning eller på mirakler?

- Tror vedkommende på fornuft eller følelser?

- Tror vedkommende på egoisme eller altruisme?

- Tror vedkommende på individualisme eller kollektivism?

- Frihet. Vedkommende må kunne velge tanker og handlinger, hva han vil bli påvirket av, og hva som er sant og usant, rett og galt.

Filosofi handler om menneskers grunnleggende meninger valgt med fri vilje og forutsetter bevissthet.

Hvis en ikke forutsetter bevissthet og fri vilje betyr det at en er tilhenger av viljedeterminismen, som betyr at menneskers meninger er betinget av følelser, kropp og omgivelser, (og av fravær av rasjonell tenkning).

For å treffe valg på en bevisst og kompetent måte må en ha gode metoder og fundamentale prinsipper å trekke slutninger fra.

- Empati. Kunne sette seg inn i og forstå andres måte å tenke på. F.eks. kunne gjengi motpartens syn korrekt i en debatt. Ikke sette opp «stråmenn» og «sparke inn åpne dører».

- Skapende og produktiv. En filosof må kunne vise til dokumentasjon/publikasjoner/aktiviteter/produkter. Innholdet må ha en viss kvalitet og han må kunne forsvare sin filosofi.

- Pedagogisk. F.eks. Undervisningserfaring. Formidling. Innledninger, innlegg og replikker til diskusjon i større eller mindre forsamlinger.

Han må kunne presentere resultatet for en målgruppe, slik at andre kan følge tankene. Målgruppen kan være noen andre, men også en selv, skrivebordsskuffen eller kanskje fremtiden.

- Kommunikasjon. En filosof bør forsøke å overbevise den andre med gyldig argumentasjon. Begge parter står likt overfor saken, fordi ingen eier kunnskapen mer enn noen andre. Det som er sant eller rett bør styre kommunikasjonen. Man bør ikke gå bakenfor den andres frihet.

Ikke overtale den andre med ugyldige argumenter, tankefeil og påvirkning.

- Tverrfaglig. En filosof er i mindre grad ekspert på et smalt område, men er som regel mer interessert i det grunnleggende i flere fag.

- Almenkunnskap. En filosof bør ha god almenkunnskap. F.eks. kjenne til jordas rundhet, livets og universets historie.

- Logikk. Vite hva informasjon er. Ikke manipulere med tautologi, lettvinnt generalisering og tankefeil.

- Lærevillig. Ha evne til å øve og lære nye ting.

- Undring? En filosof bør kunne undre seg, men også stille gode spørsmål og finne forsøksvise svar. Å formulere interessante problemer er ofte like viktig som senere å løse dem. Det er mindre viktig å gå rundt med et forbløffet uttrykk i ansiktet.

- Kunne stille gode spørsmål som et verktøy som kan hjelpe med å finne ut av og forstå ting. F.eks. hva som skjer, hva noe er, hva noen sa og hva et annet menneske tenker.

- Rasjonell. I dagens samfunn kan mange temaer diskuteres prinsipielt. Men unntak finnes; og da slutter folk å tenke og føler en masse og gyldige argumenter uteblir. Fordi mange tar anstøt av påstanden eller kritikken blir diskusjonen begrenset og man ender opp med dårligere kunnskap.